

‘Weest waakzaam...’

Catechese op zondag: advent

Situering

Vorige week hebben we het liturgische jaar afgesloten met de viering van het feest van Christus Koning, een verwijzing naar het definitieve en allesomvattende koningschap van Christus aan het einde der tijden, wanneer de schepping tot voltooiing komt.

Vandaag vangt er een nieuw liturgisch jaar aan waarin we vanaf de eerste zondag gedenken en beleven hoe dit proces van voltooiing begonnen is: met de menswording van Jezus Christus. En bij dit prilste begin blikken we al vooruit naar het eindtijdelijke visioen van het Rijk Gods. Vanuit dat visioen krijgen we immers de kracht om Jezus’ weg te gaan: een weg van vergeving, genezing en verzoening.

Opzet

De verschillende inhouden en werkvormen van deze catechese haken allemaal aan de thematiek van de eerste zondag van de advent, met als centraal element Jezus’ oproep tot waakzaamheid. Elke catechesegroep staat stil bij een idee, ontleend aan één of meerdere lezingen van die zondag, voornamelijk uit het B-jaar. Sommige catechesegroepen kunnen door kinderen en volwassenen samen worden gevolgd. Andere zijn meer geschikt voor een specifieke leeftijdsgroep. Voor elke catechesegroep is ongeveer een uur voorzien.

Verloop

De ganse catechese is voorzien op 90 minuten.

Daarvan zijn de eerste 20 minuten collectief bedoeld. Dit **startmoment** bevat het voorlezen van de Schrifttekst van de zondag, een gezamenlijk zangmoment, een korte duiding van de tekst (een catechetische impuls) en een voorstelling van de verschillende catechesegroepen.

Vervolgens gaan de deelnemers naar de **catechesegroep** van hun keuze.

Na afloop komt iedereen terug samen om **eucharistie** te vieren.

Startmoment

Welkom

- Heet iedereen van harte welkom!
- Schets de bedoeling van deze samenkomst: we worden nu allemaal samen leerling in de school van het geloof. We zoeken het niet te ver. We vertrekken vanuit de periode die de Kerk vandaag wereldwijd ingaat: de advent.
- Schets het verloop van de catechese: we beginnen dan ook met het voorlezen van het evangelie van deze zondag en een korte duiding van de tekst. Na een gezamenlijk zangmoment gaan we naar de catechesegroep van onze keuze. Vervolgens komt iedereen opnieuw samen om eucharistie te vieren.

Evangelielezing

- Weest waakzaam! (zie bijlage 1, 2 en 3)
- Kies een lector die het evangelie met veel zorg zal voorlezen.

Zangmoment

- We zingen samen het adventslied: 'Op een God die door de eeuwen' (ZJ 108) (zie bijlage 4)

Liturgische tip: Zing dit lied zeker tijdens de viering!

Korte catechetische impuls

- Reik een paar ideeën aan die tot nadenken stemmen, en een voorbereiding kunnen vormen voor de catechesegroepen en de eucharistie (zie bijlage 5).
- Niet alles hoeft gezegd: één en ander kan ook een plaats krijgen in de homilie tijdens de eucharistie.
- Het is zinvol dat iedereen die als verantwoordelijke betrokken is bij catechese of viering op voorhand deze gedachten samen doorneemt. Dan en daar start al de eigenlijke catechese.

Toelichting bij de catechesegroepen

- Geef kort een woordje uitleg bij:
 - de inhoud van de catechesegroepen
 - de gebruikte werkvorm
 - de doelgroep

Catechesegroepen

Na het startmoment gaan de deelnemers naar de catechesegroep van hun keuze.

Voorzie voldoende lokaaltjes (in het parochiaal centrum) of goed afgeschermd hoekjes (in de kerk) waar de mensen van één catechesegroep kunnen samen komen. Er kan een keuze gemaakt worden uit vijf catechesegroepen.

Catechesegroep I

‘In armoede en rijkdom’

Wat?

Advent is de telkens hernieuwde uitnodiging om Jezus op te wachten, om ons verlangen om Jezus te ontmoeten opnieuw aan te wakkeren. Dit verlangen kan ontstaan vanuit de ervaring van vreugde en fierheid omwille van de rijkdom van het christen-zijn, of juist vanuit de ervaring van tekortschieten, van zondigheid en godverlatenheid.

Hoe?

Met het beeld van een open en een gesloten doos worden respectievelijk geestelijke rijkdom en armoede in ons mensenbestaan aanwezig gesteld. Beide worden gekoppeld aan het verlangen om Jezus te ontmoeten.

De deelnemers zitten in groepjes aan tafels. Op de tafels ligt schrijf- en tekenmateriaal. Vooraan staat een tafel met 2 schoendozen, één open en één met het deksel erop.

De deelnemers krijgen elk 2 briefjes, één licht- en één donkergekleurd.

Op het lichtgekleurde briefje schrijft ieder iets over zichzelf (eigenschap, talent, ervaring) dat hij/zij graag in het licht stelt. Op het donkergekleurde briefje schrijft ieder iets over zichzelf dat hij/zij liever wegsteekt, verbergt. Kinderen die nog niet kunnen schrijven, mogen iets tekenen, of laten iets door hun ouders opschrijven. Er komen geen namen op de briefjes.

De lichtgekleurde briefjes worden in de open doos gestopt, de donkergekleurde briefjes in de gesloten doos.

De begeleider leest enkele briefjes uit beide dozen voor en stelt enkele vragen waarover uitgewisseld kan worden: hoort dit in deze doos? Waarom? Na de uitwisseling geeft de begeleider wat duiding bij het beeld van de twee dozen (zie bijlage 6). Als christen mogen we zowel onze rijkdom (open doos) als onze armoede (gesloten doos) in het licht stellen en zo Jezus' komst voorbereiden.

Liturgische tip: De gesloten doos kan bij het gebed om vergeving vooraan bij het altaar een plaats krijgen en geopend worden. De open doos kan bij de offerande naar voren gebracht worden, als een symbolische bijdrage vanuit de gemeenschap.

Als afsluitend ritueel wordt een kaars (de eerste adventskaars?) bij de dozen aangestoken, en wordt ook de gesloten doos geopend.

Voor wie?

kinderen, jongeren en volwassenen

Duur?

60 minuten

Benodigheden?

tafels en stoelen in groepen geschikt, schrijf- en tekenmateriaal, 2 schoendozen (1 open en 1 met het deksel erop), licht- en donkergekleurde briefjes (niet te donker: moet wel nog beschrijfbaar zijn)

Catechesegroep 2

Advent: tijd van ver-wacht-ing

Wat?

Als christenen zijn wij ver-wacht-ings-volle mensen. Wij leven met de hoop op de definitieve doorbraak van het Rijk Gods, op de wederkomst van Christus, waar wij in het hier en nu al sprankjes van zien oplichten.

Hoe?

Vanuit een verkenning van verschillende vormen van wachten komen we op het spoor van de uiteindelijke (of eindtijdelijke) verwachting en de christelijke hoop. In een uitwisseling hierover kan dit verder toegespitst worden op concrete manieren van verwachting.

De begeleider nodigt de deelnemers uit om verschillende vormen van wachten op te sommen. Je kunt bijvoorbeeld wachten op de bus of de trein, voor het rode licht, in de rij bij de bakker, in de file op de autosnelweg, in de wachtkamer van de dokter, op de uitslag van de examens, op een bericht na een sollicitatie, op bezoek, op de geboorte van een kindje, op genezing, op de dood, op een beter leven, ...

Vervolgens laat de begeleider de deelnemers nagaan wat er bij al deze voorbeelden telkens ver-wacht wordt: bv. als je voor het rode licht wacht, verwacht je dat het binnen enkele tellen groen wordt; als je in de rij bij de bakker wacht, verwacht je dat je vroeg of laat aan de beurt komt. Bij andere voorbeelden is dit heel wat minder eenduidig: bv. als je wacht bij de dokter en je maakt je zorgen over wat je mankeert, weet je niet wat je moet of mag verwachten. Is het ernstig? Kan hij je genezen? Of heb je je voor niets zorgen gemaakt?

De begeleider verbindt deze complexere vormen van verwachting met de christelijke hoop, zoals die in de liturgie van de adventstijd tot uiting komt (zie bijlage 7, 8, 9 en 10).

Voor wie?

kinderen (6+), jongeren en volwassenen

Duur?

60 minuten

Benodigheden?

flap om vormen van wachten te noteren, eventueel blad met schriftlezingen (zie bijlage 8, 9, 10)

Catechesegroep 3

‘Wij zijn het leem, Gij de boetseerder’ (B-jaar: Js 64,7)

Wat?

Jesaja roept ons op om, in het besef van onze onvolkomenheid, ons te laten modelleren tot beeld van God, om ‘werk van zijn handen’ te zijn. Jezus spitst dit in Zijn oproep tot waakzaamheid toe op het vervullen van de ‘aangewezen taak’, in afwachting van de terugkomst van de Heer.

Hoe?

Eerst wordt het beeld van het leem en de boetseerder verkend aan de hand van stukken klei (zie bijlage 11). De deelnemers worden daarna uitgenodigd na te denken over welke vorm zij als ‘klei in handen van God’ best zouden aannemen, of hoe ze m.a.w. best toelevden naar de komst van de Heer, zoals we die met Kerstmis vieren. Elk van hen krijgt een (vochtig) stuk klei dat henzelf verbeeldt en dat ze naar eigen inzicht tot een passende vorm of figuur mogen boetsen.

(Liturgische) tip: De afgewerkte kleibeeldjes kunnen eventueel een plaats krijgen in of bij de kerststal in de kerk of thuis.

Voor wie?

kinderen, jongeren en volwassenen

Duur?

60 minuten

Benodigheden?

droge en vochtige stukken klei, tafels en stoelen om aan te werken, schorten en gerief om nadien op te ruimen...

Catechesegroep 4

‘Naar U gaat mijn verlangen, Heer’ (ZJ 113)

Wat?

In voorbereiding op de viering worden enkele adventsliederen gezongen en inhoudelijk verkend.

Hoe?

Een drietal adventsliederen uit ‘Zingt Jubilate’ worden ingeoeffend door een groep deelnemers, die tijdens de viering mogelijk als inzingkoor kunnen fungeren (zie bijlage 4, 13 en 14). Hierbij worden zowel uitvoeringsmogelijkheden als inhoudelijke aspecten van de liederen verkend (zie bijlage 12).

Wie?

kinderen, jongeren en volwassenen

Duur?

60 minuten

Benodigheden?

voldoende exemplaren van ‘Zingt Jubilate’ (bij voorkeur met muzieknotatie), evt. orgel- of andere instrumentale begeleiding

Catechesegroep 5

Een 'adventskransje'

Wat?

'En wat gaan we nu doen?' vragen de kinderen.

Ze herinneren er ons aan dat het evangelie in de eerste plaats iets is dat gedaan wordt. Brood wordt gebroken en uitgedeeld, zieken worden bezocht, en het dagelijkse handelen vanuit ons geloof is de beste verkondiging. Daarom mag een 'doe-activiteit' zeker niet ontbreken bij de catechese groepen. Samen knutselend aan een adventskrans ontdekken we de betekenis van de advent.

Hoe?

De begeleider vertelt iets over de symboliek van de adventskrans (zie bijlage 15).

Liturgische tip : Kondig reeds aan dat elk gezin straks, na de communie, zal uitgenodigd worden om naar voren te komen, en de eerste kaars van hun adventskrans aan te steken aan de kaars in de Kerk. We verwachten Hem, en dat verspreidt zich als een lopend vuurtje.

Vervolgens gaat iedereen aan de slag. Op een grote tafel liggen takkengroen, dennenappeltjes, sterappeltjes, hulst, ... Op een andere tafel liggen rode kaarsen, dikke, witte kaarsen, rode en paarse linten, metaaldraad, scharen en snoeischaars. Een gezin kan desgewenst ook aan twee (of drie) adventskransen werken, zodat ze er één aan iemand cadeau kunnen doen.

Terwijl iedereen aan het werk is, kan er zachte kerstmuziek spelen. En hierbij denken we eerder aan een kerstkoor dan aan 'Jingle Bells'! Alle muziek die kan bijdragen tot een sfeer van inkeer en hoopvolle verwachting is zinvol: van Bachs 'Weihnachtsoratorium' tot oude Engelse Christmas carols.

Voor wie?

Deze catechese groep zal beslist gezinnen met kinderen aanspreken, maar ook koppels en alleenstaanden zijn van harte welkom. Zeker in deze tijd van het jaar is het belangrijk om oog te hebben voor wie de warmte van een gezin moet missen. Deze mensen uitnodigen en welkom heten in de kerkgemeenschap verdient aanbeveling!

Duur?

60 minuten

Tip: Je kunt hier natuurlijk ook een langere activiteit van maken. Met de aanwezigen maak je eerst een herfstwandeling, waarbij allerlei materiaal voor de krans verzameld wordt: dennengroen, klimop, noten, gedroogde bladeren, ... Het is fijn als de 'oogst' nadien op één gemeenschappelijke tafel terechtkomt. Een prettige activiteit voor iedereen, en minder voorbereidend werk voor de organisatoren!

Benodigheden?

dennengroen, denappels, sparappels, noten, hulst ...

voldoende kransen in oasis, water, linten, rode en witte kaarsen

schaars, snoeischaars, metaaldraad, voldoende tafels om aan te werken

Samen eucharistie vieren: liturgische tips*

- Als sterk Bijbels symbool kan een wortelstronk dienen waaraan een scheut ontspringt. Dit verwijst naar de Jesajatekst: 'een twijg zal ontspruiten aan de stronk van Isai, een scheut aan zijn wortels zal vruchten dragen' (Jes 11,1). De wortelstronk kan er de eerste zondag 'naakt' geplaatst worden. Op de tweede zondag kan er een (groene) scheut aan ontluiken. De derde zondag kan hij in bloei staan (bijvoorbeeld met bloemen). De vierde zondag kan er eventueel het Mariabeeld (zonder kind) bij geplaatst worden. Elke zondag kan er ook een adventskaars bij geplaatst en aangestoken worden. Rond of met die wortelstronk kan zelfs een kerststal gesuggereerd worden.
- Er kan ook met beelden van 'voorbeeldfiguren' gewerkt worden, zoals Jesaja, Johannes de Doper, Maria. Zij zijn de wakers en wachtters. Zij zijn de (vertrouwensvolle) uitkijkmensen die christenen moeten zijn. Als je zo een waardig en artistiek sterk beeld op de kop kan tikken (dat bovendien voldoende groot is) en je zet het de hele adventstijd 'op de uitkijk' dan heb je natuurlijk een sterke troef. Heb je zo een beeld in de kerk maar 'vaststaand' dan kan je het misschien voorzien van extra belichting. Eventueel kunnen in dit verband ook de kleibeelden uit catechesegroep 3 een plaats krijgen in de kerk, ten teken dat de aanwezige gemeenschap mee op de uitkijk wil staan.
- De gedachte van het dagen van het licht – en van hét Licht! - als uitzien naar de toekomst brengt ons bij het ontsteken van vier kaarsen, elke zondag één meer. De versiering bij of rond deze kaarsen kan over de vier zondagen groeien van dor over groen naar volle bloei. Er kan ook met brandende olielampen gewerkt worden, die verwijzen naar het waken en wachten op de Heer (zoals in de parabel van de tien bruidsvrouwen (Mt 25,1-13) en van de wakende knechten (Lc 12,35-38)). Je zou zo één grote olielamp de hele adventstijd (altijd!) kunnen laten branden of met vier olielampen werken die dan de vier adventskaarsen vervangen. Op deze eerste zondag van de advent kunnen de adventskransen van catechesegroep 5 hun plaats krijgen vooraan bij het altaar. Na de communie kunnen de gezinnen naar voren komen om de eerste kaars te ontsteken.
- De liederen uit catechesegroep 4 kunnen vanzelfsprekend in de viering gezongen worden. Verdere suggesties voor de liedkeuze zijn te vinden op www.kerknet.be/liturgie (bij 'Zingt Jubilate').
- Zie ook de liturgische suggesties voor vieringen op een zondag met geïntegreerde catechese bij de catechesegroepen.

* Met dank aan Jaak Pauwels.

Bijlagen

Bijlage I

Matteüs 24,37-44

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Matteüs

In die tijd zei Jezus tot zijn leerlingen:

“Zoals het ging in de dagen van Noach,
zo zal het gaan bij de komst van de Mensenzoon.

Zoals de mensen in de dagen voor de zondvloed
doorgingen met eten en drinken,

met huwen en ten huwelijk geven,

tot op de dag waarop Noach de ark binnenging,

en zij niets vermoedden

totdat de zondvloed kwam en allen wegrukte:

zo zal het gaan bij de komst van de Mensenzoon.

Dan zullen er twee op de akker zijn:

de een wordt meegenomen, de ander achtergelaten:

twee vrouwen zullen met de molen aan het malen zijn:

de een wordt meegenomen, de andere achtergelaten.

Weest dus waakzaam,

want gij weet niet op welke dag uw Heer komt.

Begrijpt dit wel:

als de eigenaar van het huis wist

op welk uur van de nacht de dief zou komen,

zou hij blijven waken en in zijn huis niet laten inbreken.

Weest ook gij dus bereid,

omdat de Mensenzoon komt op het uur

waarop gij het niet verwacht.”

Bijlage 2

Marcus 13,33-37

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Marcus

In die tijd zei Jezus tot zijn leerlingen:

“Weest op uw hoede, weest waakzaam;

want gij weet niet wanneer het ogenblik daar is.

Het is ermee als met een man die in het buitenland vertoeft.

Bij het verlaten van zijn huis

heeft hij aan zijn dienaars het beheer overgedragen,

aan ieder zijn taak aangewezen

en de deurwachter bevolen waakzaam te zijn.

Weest dus waakzaam,

want ge weet niet wanneer de heer des huizes komt,

’s avonds laat of midden in de nacht,

bij het hanegekraai of ’s morgens vroeg.

Als hij onverwachts komt

laat hij u dan niet slapend vinden.

En wat Ik tot u zeg, zeg Ik tot allen

weest waakzaam!”

Bijlage 3

Lucas 21,25-28. 34-36

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Lucas

In die tijd zei Jezus tot zijn leerlingen:

“Er zullen tekenen zijn aan zon, maan en sterren
en op de aarde zullen volkeren in angst verkeren,
radeloos door het gebulder van de onstuimige zee.

De mensen zullen het besterven van schrik,
in spanning om wat de wereld gaat overkomen.

Want de hemelse heerscharen zullen in verwarring geraken.

Dan zullen zij de Mensenzoon zien komen op een wolk,
met macht en grote heerlijkheid.

Wanneer zich dit alles begint te voltrekken,
richt u dan op en heft uw hoofden omhoog,
want uw verlossing komt nabij.

Zorgt ervoor dat uw geest niet afgestompt raakt
door een roes van dronkenschap en de zorgen van het leven;
laat die dag u niet onverhoeds grijpen als in een strik;
want hij zal komen over alle mensen, waar ook ter wereld.

Weest daarom altijd waakzaam en bidt
dat ge in staat moogt zijn te ontkomen
aan al die dingen die zich gaan voltrekken,
en dat ge stand moogt houden
voor het aangezicht van de Mensenzoon.”

Bijlage 4

ZJ 108: Op een God die door de eeuwen

1. Op een God die door de eeu - wen
2. Op een God die door de tij - den
3. Op een God die voor de men - sen
4. Op een God die voor de men - sen

1. om zijn trouw be - zon - gen is,
2. om zijn naam be - le - den is,
3. nieu - we toe - komst deed ont - staan,
4. licht in don - ker heeft be - reid,

1. wach - ten men - sen heel hun le - ven
2. wach - ten men - sen al - le nach - ten
3. wach - ten wij in goed ver - trou - wen
4. wach - ten wij van gan - ser har - te

1. tot zijn uur ge - ko - men is.
2. tot zijn licht ver - sche - nen is.
3. tot zijn woord zal o - pen - gaan.
4. tot zijn stem ook ons be - vrijdt.

Bijlage 5

Catechetische impuls bij het startmoment: een paar ideeën

1. Verlatenheid

Deze evangelielezingen lijken niet te passen bij het begin van de advent. Is de advent dan niet de tijd van 'vrede op aarde aan alle mensen van goede wil', de tijd van kaartjes schrijven met mooie teksten, de kerstboom versieren en kaarsen doen branden? Maar de evangelielezingen van de eerste adventszondag hebben het daar niet over. Bij Matteüs en Lucas vinden we schrikwekkende beelden, bij Marcus het beeld van dienaars die alleen werden gelaten en onwetend zijn.

Dit beeld van verlatenheid sluit wellicht aan bij het gevoel van de eerste christenen in de periode dat de evangeliën geschreven werden. Ze hadden afscheid moeten nemen van hun verrezen Heer (Hemelvaart). Jeruzalem en de tempel waren verwoest. Zij waren een doorn in het oog van hun religieuze leiders en werden onderdrukt door hun politieke leiders.

Ook vandaag ervaart niet iedereen 'vrede en goede wil' bij het aanbreken van de advent. Precies in de komende periode wordt elk verlies of onrecht uitvergroot: een dierbare is overleden, er was een breuk in een relatie, de kinderen zullen niet thuis zijn voor kerstmis, wellicht zal er dit jaar geen nieuwe baan meer gevonden worden, overal om ons heen is er eenzaamheid en geweld (Geef hierbij een paar voorbeelden uit de actualiteit). Veel mensen hebben hierdoor helemaal geen zin in de komende feesten. Voor veel mensen is 'Hij die komt' een oud verhaal, en niet iets wat ze herkennen in hun eigen leven.

Het is dan ook geen toeval dat de advent begint met deze tekst. De advent is de voorbereiding op 'het ware Licht, dat elk mens verlicht en dat in de wereld moest komen' (Joh 1, 9), maar deze periode is ook verbonden met nacht en duisternis. De Bijbel is een heel realistisch boek, geen feel-good roman. Jezus vertelt ons: 'Ik weet dat jullie soms bang zijn, en jullie verlaten voelen.'

2. Weest waakzaam!

Bij Matteüs en Lucas wordt verteld hoe mensen zich gedragen als ze 'alleen zijn in de nacht'. Ze ontkennen dat die nacht er is, zoals de mensen ten tijde van Noach (Mt 24, 37b). Of ze richten zich op zichtbare dingen: eten en drinken, genieten van het leven (Mt 24, 38 en Lc 21, 34). Misschien werken ze heel hard en hebben het te druk om te waken. (Mt 24, 40-41 en Lc 21, 34). Jezus heeft ons geleerd om het Onze Vader te bidden, met ondermeer de vraag om ons 'niet in bekoring' te leiden. De waakzaamheid die Jezus van ons vraagt, heeft daar alles mee te maken. Ook al verlangen we nog zo om de Heer te verwelkomen, de verleiding om ons verlangen op meer zichtbare en bereikbare dingen te richten, is voortdurend aanwezig: aanzien bij anderen, ontspanning en vermaak, nieuwe uitdagingen,... Zodra we hierin berusten, verliezen we het contact met God en vindt Hij ons slapend, zoals Jezus zijn leerlingen in Getsemane, op misschien wel het meest kritische moment in zijn leven.

Jezus' boodschap aan ons in de drie evangelielezingen luidt: 'Weest waakzaam!'

De waker is iemand die alert is, die er helemaal bij is. Hij ziet alles helder, en kan onderscheiden: hij laat de geliefde binnen, en houdt de dief buiten.

Dit 'waken' is bijzonder moeilijk: daarom is het de eerste boodschap die we krijgen in het begin van het nieuwe liturgische jaar; we moeten er steeds opnieuw aan herinnerd worden.

Pas als we waakzaam zijn, zullen we zoals de herders een engel zien in de nacht, of zoals de Wijzen een ster in de duisternis, die ons de weg wijst.

3. Hij komt!

Het gaat niet over een waken zonder meer. We krijgen nu reeds de belofte dat Hij zal komen, zo zeker als de morgen volgt op de nacht.

Deze belofte is als een lichtpuntje, dat ons wakker houdt en ons in staat stelt om de dingen te doen die de Heer ons heeft opgedragen. Niet uit schrik voor wat ons te wachten staat als we het niet doen, maar vanuit een diep verlangen Hem te mogen verwelkomen.

Bijlage 6

Duiding bij de twee dozen: een paar gedachten

- Ieder mens heeft een open en een gesloten doos. Er zijn zaken die men graag toont, die ons mooier maken, die bijdragen aan een betere wereld, die het Rijk Gods dichterbij brengen. Dit is onze rijkdom als christen, als gelovige. Maar er zijn ook zaken die men liever verbergt, waarop men niet fier is, waarvoor men zich schaamt of schuldig voelt (bv. omdat ze anderen kwetsen of tekort doen). Dat is onze armoede.
- In de lezingen van het B-jaar klinkt dit besef van tekortschieten sterk door bij Jesaja: 'Wij volharden in het kwaad: hoe zouden wij ooit redding kunnen vinden?'. Paulus daarentegen benadrukt dat wij 'in ieder opzicht rijk begiftigd (zijn) met alle gaven van woord en kennis' en dat ons 'geen blaam treft op de dag van onze Heer Jezus'.
- Ook de lezingen van het A-jaar spreken over een tweedeling: Jesaja spreekt van zwaarden die worden omgesmeed tot ploegscharen, en speerpunten tot sikkels. Paulus schrijft in zijn brief dat de nacht plaatsmaakt voor de dag. En Jezus heeft het over mensen die meegenomen en anderen die achtergelaten worden. Het zijn verwijzingen naar het goede en het kwade in de wereld en in onszelf, en de hoop dat het goede het kwade uiteindelijk zal overwinnen.
- Maar wat doen we intussen met die 2 dozen? De open doos vormt geen probleem; laat die maar zien, zoveel mogelijk. Het is de doos van de liefde, die ons dichterbij God zal brengen. De gesloten doos zouden we het liefst dicht houden, zelfs weggooien. Het zou ons verlossen van de zware last van onze zonden. Maar zo eenvoudig is dat niet; ook de gesloten doos is een deel van ons. We kunnen niet doen alsof die er niet is.¹ Het zou ook niet rechtvaardig zijn, als we die zomaar konden wegdoen. Het goede mag beloond worden, maar het kwade niet vergeten.
- Wat zegt Jezus ons. 'Weest waakzaam'. Waarvoor? Voor de 'komst van de Heer'. Advent is de tijd van wachten, van waakzaam zijn, de 'komst van de Heer' voorbereiden. Daarom steken we vandaag een eerste kaars aan, en plaatsen ons in het Licht, met onze open én onze gesloten doos. Enkel zo kunnen wij Hem ontvangen en bij ons laten thuiskomen: niet als schijnheiligen, maar als zondige mensen 'van goede wil'. Daarom opent de eucharistieviering ook met de schuldbelijdenis ('Heer, ontferm U'). En impliciet vraagt Jezus daarmee om ook elkaar zo te ontvangen: te danken voor al het goede dat we van elkaar mogen ontvangen, en elkaars zonden te vergeven.
- Laten we dan de eerste adventskaars aansteken en onze 2 dozen daarmee verlichten. En laten we de gesloten doos opendoen, zodat ook die 'aan het Licht komt'.

Tip voor thuis: Aan de deelnemers kan volgende opdracht voor thuis meegegeven worden:

Houd 2 dozen bij. Ieder gezinslid legt daar tijdens de advent briefjes in: in de open doos goede dingen die je bij de anderen ziet (of ook bij jezelf?), in de gesloten doos kwade/donkere dingen bij jezelf. Met Kerstmis kunnen beide dozen geleegd worden en kan bekeken worden waarvoor we elkaar bedanken en wat we elkaar te vergeven hebben.

¹ Vanuit de psychologie zijn hier ook een aantal redenen voor te geven:

- het verdringen van onze schaduwkanten doet geen goed aan onze mentale gezondheid
- het besef van onze fouten en tekortkomingen maakt ons waakzamer voor de toekomst (om herhaling te voorkomen bv.)
- we lopen het risico om ontkende tekortkomingen op andere mensen te projecteren en hen te beschuldigen
- in iets wat we kennen, kunnen we groeien (van je fouten leren)

Bijlage 7

Verwachting en hoop: enkele gedachten

- Vaak heeft verwachten meerdere dimensies: verlangen, uitkijken, vrezen, hopen...
Zo is het ook met de advents-verwachting. Natuurlijk weten we dat het binnen 4 weken Kerstmis is, natuurlijk vieren we dan de geboorte van Jezus in de stal. Maar tegelijk is de advent ook het uitkijken naar de komst van het I/Licht, naar vrede op aarde voor alle mensen... En tegelijk weten we ook dat we in donkere tijden leven, en dat er weinig reden is om te geloven dat er voor alle mensen vrede komt. En dan kan wachten enkel nog hopen zijn, hopen tegen beter weten in...
- Van die hoop tegen beter weten in getuigt de eerste lezing op deze eerste adventszondag (eventueel kan een blad met de betreffende schriftlezing(en) uitgedeeld worden; deelnemers kunnen ook eerst zelf op zoek gaan naar verzen waaruit deze hoop spreekt):
'Zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers, hun speren tot sikkels. Geen volk zal nog het zwaard trekken tegen een ander, en niemand zal nog leren oorlog voeren. Huis van Jakob, kom, laat ons wandelen in het licht van de HEER.' (Js 2,4-5; A-jaar)
'Gij alleen zijt God en Gij staat bij al wie op U durft hopen. Gij komt hen tegemoet die met vreugde gerechtigheid beoefenen, die bij al wat ze doen aan U denken!' (Js 64,3b-4a; B-jaar)
'En de stad zal heten: HEER, onze gerechtigheid.' (Jr 33,16b; C-jaar)
- Dit is geen dromerij, maar een oproep om werk te maken van een betere wereld, om te strijden tegen alles wat duisternis en dood brengt. Tegelijk relativeert het ook onze inzet, uiteindelijk hangt het niet enkel van ons af. Integendeel, slechts wanneer wij 'wandelen in het licht van de Heer' en 'bij al wat we doen aan Hem denken', werken wij mee aan Gods Rijk van vrede ('niet alleen werken alsof alles van ons afhangt, maar ook bidden alsof alles van God afhangt').
- Dat is wat Jezus ons in zijn leven, dood en verrijzenis heeft getoond, die oneindige liefde van God, waar wij onze hoop op stellen en waarnaar wij in deze adventstijd uitkijken.
- Mogelijkheden tot verdere uitwisseling:
 - Laat een koppel doopouders, huwelijkskandidaten of enkele vormelingen iets vertellen over hoe zij uitkijken naar en zich voorbereiden op de doop van hun kindje, hun huwelijksdag of hun vormselviering en bijbehorende feestelijkheden. Het gaat dan niet zozeer over hoe ze zich die dag of dat ritueel voorstellen, maar eerder hoe ze dit als een nieuw begin kunnen ervaren. De volgende vragen kunnen daarbij een hulp zijn:
 - Waar hopen zij op?
 - Kunnen ze drie woorden aanreiken hoe ze zich voelen tijdens dit wachten en voorbereiden?
 - Waren er belangrijke momenten tijdens dit wachten?
 - Kunnen ze met drie woorden aangeven wat ze verwachten?
 - Herkennen we hierin iets van de adventsverwachting?Dit kan in de vorm van een getuigenis of een vraaggelicht.
Dit kan in de vorm van een getuigenis of een vraaggelicht.
 - Laat een vrijwilliger van Welzijnszorg iets vertellen over de adventsactie en hoe dit kadert binnen de christelijke hoop op een betere wereld voor iedereen. In deze getuigenis vinden we een evenwicht tussen maatschappijkritiek, menselijke inzet en goddelijke genade terug.

Tip: De thematiek van hoop en verwachting kan verder uitgewerkt worden met beeldmateriaal, bv. foto's die betrekking hebben op allerlei menselijke situaties: vreugde en verdriet, vakantie en werk, gezondheid en ziekte, vervuiling en natuurpracht, eenzaamheid en vriendschap, ruzie en liefde, troost of afstoting, armoede en rijkdom, enz.²

De deelnemers worden uitgenodigd er twee foto's uit te halen en aan te geven waarom ze die gekozen hebben. Vervolgens beantwoorden ze enkele vragen: verlang je zelf naar iets? Wat verwacht je van het leven? Jezus zegt dat Hij het Licht wil zijn voor ons, kunnen wij op onze beurt ook een licht voor anderen zijn? Hoe?

² In de catechesekit bij de advent vind je een aantal geschikte beelden.

Bijlage 8

Jesaja 2,1-5

Uit de Profeet Jesaja

Visioen van Jesaja, de zoon van Amos,
over Juda en Jeruzalem.

Op het einde der dagen
zal de berg waarop de tempel van de HEER staat,
oprijzen boven alle bergen
en uitsteken boven alle heuvels.

Alle volkeren zullen erheen stromen
en talloze naties erheen trekken.

Zij zullen zeggen:

"Kom, laat ons optrekken naar de berg van de HEER,
naar de tempel van Jakobs God.

"Hij zal ons zijn wegen wijzen
en wij zullen zijn paden bewandelen.

"Want uit Sion komt de Wet,
het Woord van de HEER uit Jeruzalem.

"Oordelen zal Hij de volkeren,
rechtspreken over de talloze naties.

"Zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers,
hun speren tot sikkels.

"Geen volk zal nog het zwaard trekken tegen een ander,
en niemand zal nog leren oorlog voeren.

"Huis van Jakob, kom,
laat ons wandelen in het licht van de HEER."

Bijlage 9

Jesaja 63,16b-17.19b; 64,3b-8

Uit de profeet Jesaja

Gij HEER zijt onze Vader,
Gij onze Verlosser
en uw Naam is eeuwig!
Waarom, HEER, liet Gij ons van uw wegen afdwalen,
zodat ons hart verstokt werd en U niet meer vreesde?
Keer U weer tot ons
omwille van uw dienaren.
Omwille van de stammen die uw eigendom zijn.
Scheur toch de hemel open en daal af
en de bergen zullen beven voor uw aanblik.
Gij alleen zijt God
en Gij staat bij
alwie op U durft hopen.
Gij komt hen tegemoet
die met vreugde gerechtigheid beoefenen,
die bij al wat ze doen aan U denken!
Vertoornd waart Gij op ons
maar wij volhardden in het kwaad:
hoe zouden wij ooit redding kunnen vinden?
Wij allen waren als onreinen,
onze goede werken als kleding door stonden bevuild;
als bladeren zijn we afgevallen
en de wind van onze zonden heeft ons meegevoerd.
Niemand die eraan dacht uw Naam aan te roepen,
die op U zijn vertrouwen durfde stellen:
Gij had immers uw aangezicht van ons afgewend
en Gij had ons prijsgegeven aan onze zonden.
Toch zijt Gij, HEER, onze Vader;
wij zijn het leem, Gij de boetseerder:
wij zijn slechts het werk van uw handen.
Blijf niet eindeloos op ons vertoornd, HEER,
en wil onze ongerechtigheid niet voor altijd indachtig zijn.
Zie op ons neer: wij zijn uw volk!

Bijlage 10

Jeremia 33,14-16

Uit de profeet Jeremia

Zo spreekt de HEER:

Er komt een tijd

dat Ik de belofte vervul die Ik aan Israël en Juda gedaan heb.

Dan schenk Ik David een wettige afstammeling,

die het land rechtvaardig en eerlijk bestuurt.

In die dagen wordt Juda gered en is Jeruzalem veilig.

En de stad zal heten: HEER, onze gerechtigheid.

Bijlage I I

Klei en boetseerder

Bij de profeet Jesaja worden mensen vergeleken met klei, en God met een boetseerder. Als klei opgedroogd is, is het hard en brokkelig. Daar kun je als boetseerder weinig mee aanvangen. We worden dus opgeroepen om ons als klei te laten bevochtigen en kneedbaar te maken door God. Een paar hoofdstukken eerder staat er trouwens bij Jesaja*: 'Hemelen, laat uw hoogten druipen en gerechtigheid uit de wolken stromen' (Js 45,8). Pas dan kunnen wij verantwoordelijke 'dienaars' en 'waakzame deurwachters' zijn, die wachten op de komst van de Heer.

*Zoals in het Gregoriaanse 'Rorate Caeli' ('Dauwt, hemelen, van boven, en wolken, regent de Rechtvaardige').

Bijlage 12

Toelichting bij enkele adventsliederen

ZJ 108: 'Op een God die door de eeuwen'

Dit kan zowel intrede- als slotlied zijn. Inhoudelijk valt de climax op, van 'een God die door de eeuwen om zijn trouw bezongen is' naar 'een God die voor de mensen licht in donker heeft bereid'. De aandacht verschuift van het (passief) beschouwende naar wat ook ons (actief) raakt. Vandaar ook de verschuiving in het tweede deel van de strofes: van 'wachten...tot zijn uur gekomen is' naar 'van ganser harte (wachten) tot zijn stem ook ons bevrijdt'. Al zingend vindt op die manier toenadering plaats tussen God en zijn volk.

Om deze inhoudelijke climax tot klinken te brengen, kan volgende beurtzang gehanteerd worden: strofe 1 solo, strofe 2 vrouwen, strofe 3 mannen, strofe 4 allen. Als in de viering met een aanzingkoor gewerkt wordt, kan het koor strofe 2 en 3 zingen.

Aandachtspunten bij de uitvoering:

- tempo: niet te snel of te traag, maar wel constant
- ademhaling: telkens na 2 regels
- melodie: let op herstellingsteken in de tweede regel (trekt de melodie omhoog naar een voorlopig rustpunt, waarna de tweede helft van de strofe terug daalt naar de begintoon).

ZJ 127: 'Licht in onze ogen'

De eerste 5 strofen zijn geschikt als intredeliëd. De laatste 3 strofen kunnen als Kyrie gezongen worden. Inhoudelijk sluiten de eerste 5 strofen nauw aan bij de profetie van Jesaja in de eerste lezing (B-jaar: Js 63,16b-17.19b; 64,3b-8). De nadruk ligt op het aanroepen van de Heer, in het vertrouwen dat Hij op ons wacht. De eerste regel is in de meeste strofen een aanspreking ('licht', 'redder', 'herder', 'bloesem'), met een melodie die tweemaal eenzelfde opgaande lijn vertoont (de gelovigen die zich tot God richten). De tweede regel is telkens een smeekbede ('noem de namelozen', 'keer hun lot', 'wees ons teken') met een dalende melodie (God die zich tot de gelovigen wendt). De vijfde strofe keert deze volgorde in zekere zin om: hier komt eerst de smeekbede ('regen uw gerechtigheid') en dan het verhoopte effect hiervan ('trouw ontkiem', 'vrede gaat bloeien') ofwel de realisatie van wie God voor ons wil zijn.

De laatste 3 strofen, met de Kyrie-aanhef, spitsen het verlangen toe op de (weder)komst van Christus, die het 'licht in onze ogen' en 'redder uit de nacht' wil zijn.

Ook dit lied kan in beurtzang gezongen worden: strofen 1, 3, 5, 6 en 8 door allen, strofen 2, 4 en 7 door mannen/vrouwen/koor. Het lijkt niet aangewezen om elke strofe in canon te zingen. Er wordt best wat afgewisseld. Bij beurtzang komen de strofen die in kleinere bezetting gezongen worden in aanmerking. Een andere optie is om bv. de laatste strofe van elk deel (strofe 5 resp. 8) in canon te zingen, als een soort bekroning.

Aandachtspunten bij de uitvoering:

- tempo: niet te gehaast, maar ook niet slepend
- ademhaling: elke strofe kan in één adem gezongen worden; eventueel een kleine adempauze na elke regel
- canon: slechts één maat na elkaar(!); dit vraagt een strak tempo.

ZJ 113: 'Naar U gaat mijn verlangen, Heer'

Dit lied kan als tussenzang fungeren. Het vormt een passende overgang van het uitgedrukte verlangen in de eerste lezing naar het vertrouwen dat uit Paulus' brief aan de Korintiërs (B-jaar: I Kor 1,3-9) spreekt. We zien die overgang al in het refrein: van verlangen naar zekerheid. Ook in de melodie klinkt dit door: van voorzichtig opklimmend (in kleine tertsen) in de eerste regel naar meer standvastig verder stijgend (in grote tertsen) tot een ferm neerkomen op de slottoon in de tweede regel. De strofen bewegen ook tussen onzeker zoeken ('zoudt Gij mij te schande maken', 'steeds weer zoeken mijn ogen naar U') en vertrouwensvolle overgave ('Gij zijt een goede en betrouwbare God', 'uw waarheid, uw licht, uw trouw'). De drieledige psalmtoon illustreert die tegenstelling enigszins door de afwisseling van herhaalde tonen en een meer golvende beweging daartussen.

De aanwijzingen voor de afwisseling tussen voorzang (solo of koor) en allen worden best gevolgd.

Aandachtspunten bij de uitvoering:

- tempo: het refrein mag in een rustig, maar constant tempo, dat na iedere strofe hernomen wordt; de strofen kunnen uiteraard wat vrijer gezongen worden
- ademhaling: het refrein kan telkens in één adem gezongen worden; bij de strofen dienen de rusten als adempauze.

Bijlage 13

ZJ 127: Licht in onze ogen

1. Licht in on - ze o - gen, red - der uit de nacht,
2. Als der men - sen troos - ter roe - pen wij U aan:
3. Her - der, wil be - hoe - den wie in 't dui - ter valt.
4. Bloe - sem in de win - ter, ro - ze da - ge - raad,
5. Re - gen uw ge - rech - tig - heid en be - vrucht de aard,

1. geldt uw me - de - do - gen nog wie U ver - wacht?
2. noem de na - me - lo - zen met een nieu - we naam!
3. Keer hun lot ten goe - de, Licht, dat stra - len zal!
4. wees ons te - ken dat de Zon ver - schij - nen gaat!
5. tot de trouw ont - kiemt en vre - de bloei - en gaat!

6. Ky - ri - e e - lei - son, dat Gij U er - barmt,
7. Chris - te e - lei - son, nog is niet ver - stomd
8. Ky - ri - e e - lei - son, wees ge - na - dig, Heer!

6. on - ze kil - le kou - de met Uw licht ver - warmt!
7. ons ver - lan - gend roe - pen dat Gij spoe - dig komt!
8. Breng ons naar de mor - gen, wacht niet lan - ger meer!

Bijlage 14

ZJ 113: Naar U gaat mijn verlangen, Heer

Refrein: 1. Voorzang - 2. Allen

Naar U gaat mijn ver - lan - gen, Heer.

Heer, mijn God, ik ben ze - ker van U.

Voorzang

1. Zoudt Gij ooit mij te schan-de ma - ken?

Nee. Voor al - len die op U wach - ten

Refrein - Allen

zijt Gij een goe - de en be - trouw-ba - re God.

Voorzang

2. Maak mij, Heer, met uw we - gen ver-trouwd.

Zet mij op het spoor van uw waar - heid.

Zend mij uw licht en uw trouw te - ge - moet.

Naar U gaat mijn ver - lan - gen, Heer.

Heer, mijn God, ik ben ze - ker van U.

3. Steeds weer zoe - ken mijn o - gen naar U. Hoe

is uw naam, waar zijt Gij te vin - den.

Eeu - wi - ge God, wij wil - len U zien.

Naar U gaat mijn ver - lan - gen, Heer.

Heer, mijn God, ik ben ze - ker van U.

Bijlage 15

De symboliek van de adventskrans

In de herfst worden de dagen steeds korter en de nachten langer. We staan op in het donker, en gaan naar school of werk in het donker. Het begint al te schemeren, of soms is het al helemaal donker wanneer we 's avonds thuis komen. 21 december is de kortste dag van het jaar, vanaf dan beginnen de dagen weer stilletjes langer te worden.

Al heel lang vieren mensen deze ommekeer: de winterzonnwende. De zon keert terug! Het duister kon het licht niet overwinnen! De Romeinen gaven elkaar cadeautjes en maakten lekker eten om dat te vieren. De Germanen hingen een wagen- of spinnewiel aan het plafond, versierd met bosgroen. Grote vuren werden aangestoken om de zon te 'helpen terugkeren'.

Is onze adventskrans een restant van dat wagenwiel?

Misschien wel. Maar het is veel meer dan dat. De Germanen vierden de cirkel van de tijd: de zon keerde weer, maar ze zou opnieuw verdwijnen, en weer terugkeren, enzovoort.

Deze cirkel wordt in de adventskrans echter doorbroken. Want in de cirkel staan vier kaarsen. Elke zondag van de advent steken we één kaars aan. We ondergaan de tijd niet zomaar, we wachten, we verwachten. We zijn waakzaam.

'Adventus' is een Latijns woord, en betekent 'de komst, de komende'. In de advent vieren we dat God zelf naar ons toekomt. In het verleden kwam Hij als het kind in de kribbe, in de toekomst verwachten we Hem, vandaag wil Hij geboren worden in ons.

Door de advent te vieren, bereiden we ons, stapje voor stapje, voor op die komst. Elke week ontsteken we een kaars en is er een beetje meer licht. Op kerstmis laten we de grote, witte kaars in het midden van de krans branden.

Het groen van de takken betekent 'hoop'. Het rood van de kaarsen drukt onze vreugde uit. Je kunt voor een rood lint kiezen, maar ook voor paars: de kleur van inkeer en bezinning. De witte kaars is het licht van Christus, die naar ons toekomt.